

Asia: VN/26873/2024

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

Setlementti Tampere ry kiittää työryhmää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta, jolla pannaan täytäntöön Euroopan unionin naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumista koskeva direktiivi (EU) 2024/1385.

Setlementti Tampere katsoo, että työryhmän arvio Suomen lainsäädännön suhteesta NKV-direktiivin vähimmäistasoon on pääosin perusteltu. Kansallinen sääntely täyttää monilta osin direktiivin vähimmäisvaatimukset.

Samanaikaisesti on tärkeää todeta, että direktiivin toteutumista ei tule arvioida yksinomaan lainsäädännön tasolla. Keskeiset haasteet naisiin kohdistuvan väkivallan torjunnassa liittyvät edelleen käytännön toimeenpanoon, palvelujen saatavuuteen ja uhrien tosiasialliseen pääsyyn tuen piiriin.

Väkivaltaerityisten palvelujemme kokemus on, että palveluiden saatavuudessa, saavutettavuudessa ja alueellisessa yhdenvertaisuudessa on edelleen puutteita. Haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien tunnistaminen ja palveluihin ohjautuminen eivät toteudu riittävästi, ja myös viranomaisten osaamisessa mm. väkivallan ja sen eri muotojen tunnistamisessa on edelleen haasteita. Myös alueelliset erot ovat isoja, mikä vaarantaa ihmisten yhdenvertaisuuden väkivaltaan puuttumisessa.

Siksi direktiivin vähimmäisvaatimukset ja pelkät lainsäädäntömuutokset eivät riitä naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseen ja nykytilan parantamiseen. Palveluiden tulee olla myös tosiasiallisesti saavutettavia, oikea-aikaisia ja riittäviä kaikille väkivallan uhreille. Ilman tätä on vaarana, että direktiivin tavoitteet toteutuvat lähinnä muodollisesti eikä muutosta tapahdu, vaan Suomi pysyy jatkossakin lähisuhdeperheväkivallan näkökulmasta yhtenä Euroopan väkivaltaisimmista maista.

Mietinnössä on arvoitu ilahduttavan laajasti Suomen nykytilaa suhteessa direktiivin vaatimuksiin. Haluamme nostaa kuitenkin esiin erityisesti seuraavat asiat, joissa nykytila ei havaintojemme mukaan vastaa riittävästi edes direktiivin vähimmäisvaatimuksia:

- Artikla 15.3: Viivytyksetön poliisitutkinta ei toteudu riittävästi nykyään eikä tulevaisuudessa, jos laissa ei säädetä tarkemmin tutkinnan aikarajoista sekä rajoista tutkittavien juttujen enimmäismäärästä poliisia kohden.
- Artikla 19: Vaikka lainsäädäntö mahdollistaa väliaikaisen lähestymiskiellon määräämisen viranomaisaloitteisesti, niin poliisi ei useinkaan käytä tätä mahdollisuutta, vaan ohjaa uhria hakemaan itse lähestymiskielloa käräjäoikeudesta.
- Artikla 25: Direktiivin edellyttämä riittävä resursointi ei toteudu nykytilassa, koska julkinen palvelujärjestelmä ei tarjoa riittävästi väkivaltaan erikoistuneita palveluja. Niitä tarjoavien järjestöjen rahoitus ei ole riittävällä tasolla, vaan siitä on jo leikattu ja uhkana ovat lisäleikkaukset.
- Artikla 34: Väkivaltaa ennaltaehkäisevät kampanjat eivät todennäköisesti toteudu direktiivin edellyttämällä tavalla, jos niihin ei osoiteta rahaa valtion budjetista vaan toteutus rakentuu erillisrahoituksen varaan.

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

Setlementti Tampere katsoo direktiivin edellyttävän, että uhrilla on todellinen mahdollisuus saada tarvitsemiaan tukipalveluja. Pelkkä mahdollisuus niihin ei riitä, palvelujen kynnyksen tulee olla riittävän matala ja psykososiaaliseen tuen keston tulee perustua ensisijaisesti uhrin tarpeisiin.

Direktiivin toimeenpanossa on välttämätöntä arvioida palvelujen käytännön toteutumista, erityisesti niiden saavutettavuutta, alueellista tasa-arvoa ja erityispalveluiden riittävyttä. Muutoin on vaarana, että direktiivin tavoitteet jäävät käytännössä toteutumatta, varsinkin kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien osalta.

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

Setlementti Tampere pitää ehdotettua esitutkintalain uutta säännöstä asianomistajan suojelun tarpeen arvioinnista erittäin tärkeänä ja välttämättömänä. Velvoittava sääntely on keskeinen keino varmistaa, että direktiivin mukainen suojelutarpeen arviointi toteutuu jatkossa systemaattisesti ja tavoittaa kaikki sitä tarvitsevat lähisuhde- ja seksuaaliväkivallan uhrit.

Katsomme, että uudistus vahvistaa uhrien turvallisuutta ja yhdenmukaistaa käytäntöjä valtakunnallisesti. Käytännön kokemukset kuitenkin osoittavat, että suojelutarpeen arviointi ei nykytilassa toteudu järjestelmällisesti, vaan sen tekeminen ja laatu vaihtelevat. Tämä heikentää uhrien yhdenvertaista kohtelua ja turvallisuutta.

Pelkkä riskien tunnistaminen ei riitä, vaan ratkaisevaa on, että tunnistetut riskit johtavat käytännön toimiin uhrin turvallisuuden varmistamiseksi. Tämä edellyttää riittäviä resursseja, koulutusta sekä valtakunnallisesti yhtenäisiä riskinarviointimenetelmiä ja toimintatapoja.

Lisäksi on tärkeää, että arvioinnissa tunnistetaan myös sellaiset väkivallan muodot, jotka eivät ilmene yksittäisinä tekoina tai fyysisenä väkivaltana, kuten pakottava kontrolli, kunniaan liittyvä väkivalta, pakkoavioliitot ja ihmiskauppaan liittyvä hyväksikäyttö. Näiden ilmiöiden tunnistaminen edellyttää erityisosaamista sekä toimivaa moniammatillista yhteistyötä viranomaisten ja järjestöjen välillä.

Setlementti Tampere katsoo, että suojelutarpeen arvioinnista, sen dokumentoinnista ja tarvittavien toimenpiteiden käynnistämisestä tulee säätää selkeästi, ja että käytäntöjen tulee olla yhdenmukaisia koko maassa.

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

Setlementti Tampere kannattaa ehdotusta säätää rangaistavaksi henkilötiedon levittäminen toisen terveyden vahingoittamiseksi. Ehdotus vahvistaa rikosoikeudellista suojaa erityisesti teknologiavälitteisen väkivallan tilanteissa, jotka ovat lisääntyneet ja kohdistuvat usein sukupuolittuneesti naisiin, tyttöihin sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin.

Pidämme tärkeänä, että lainsäädäntö tunnistaa digitaalisten välineiden kautta toteutuvan väkivallan, häirinnän ja kontrollin osana väkivallan jatkumoa. Asiakastyössä kohdataan tilanteita, joissa henkilötietojen, yhteystietojen tai terveystietojen levittäminen toimii keinona uhrin kontrollointiin, painostamiseen ja väkivallan jatkamiseen myös eron jälkeen. Tällaisilla teoilla voi olla vakavia, jopa henkeä uhkaavia seurauksia, erityisesti kunniaan liittyvän väkivallan tilanteissa.

Setlementti Tampere kiinnittää huomiota siihen, että rikosnimikkeessä korostuu rajatusti terveyden vahingoittaminen, vaikka henkilötietoja voidaan levittää myös muunlaiseen vahingoittamiseen tai pelon ja turvattomuuden lietsomiseen. Lisäksi sääntelyn soveltamisen kannalta on ongelmallista, että tekijän tarkoituksiperän osoittaminen voi olla vaikeaa, sillä tekijän on usein helppo kiistää vahingoittamistarkoitus.

Korostamme, että rikoslain muutoksen ohella viranomaisten osaamista teknologiavälitteisen väkivallan tunnistamisessa ja tutkinnassa on vahvistettava.

Lisäksi rikoslakia tulee tarkastella laajemmin sukupuolinäkökulmasta. Nykyinen sääntely ei riittävästi huomioi lähisuhteen ja vallankäytön merkitystä. Rikoslakiin tulisi sisällyttää esimerkiksi läheinen

suhde ja uhrin haavoittuva asema raskauttavina tekijöinä, ja myös pakottava kontrolli tulee säätää rangaistavaksi.

Setlementti Tampere katsoo, että ehdotettu muutos on tärkeä, mutta sitä tulee kehittää edelleen siten, että se vastaa paremmin väkivallan monimuotoisuuteen ja uhrien tosiasialliseen suojantarpeeseen.

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

Setlementti Tampere kannattaa ehdotusta. Pidämme tärkeänä, että henkilön todellista asemaa ja hänelle aiheutuvaa riskiä arvioidaan hänen prosessuaalista asemastaan riippumatta. Kokemuksemme mukaan lähisuhde-, seksuaali- ja kunniaan liittyvän väkivallan vaikutukset ulottuvat usein myös lapsiin ja muihin samassa taloudessa asuviin henkilöihin, jotka voivat olla väkivallan, kontrollin, painostuksen tai uhkailun kohteena, vaikka eivät olisi rikoksen varsinaisia asianomistajia.

Erityisesti lasten aseman vahvistaminen on perusteltua. Tutkimusnäyttö ja käytännön väkivaltatyö osoittavat, että väkivallan todistaminen voi aiheuttaa lapselle vakavia ja pitkäkestoisia seurauksia, vaikka väkivalta ei kohdistuisi suoraan häneen. Lapsia ei tule nähdä väkivaltatilanteissa pelkästään sivullisina tai todistajina, vaan heidän omat oikeutensa, turvallisuutensa ja tuen tarpeensa tulee tunnistaa.

Setlementti Tampere kiinnittää huomiota myös siihen, että pakottavan kontrollin ja kunniaan liittyvän väkivallan tilanteissa lapsia tai muita perheenjäseniä voidaan käyttää väkivallan jatkamisen välineinä. Heitä voidaan painostaa välittämään viestejä, hankkimaan tietoa toisesta perheenjäsenestä tai valvomaan tämän toimintaa. Tällaisissa tilanteissa muodollinen todistajan asema ei kuvaa henkilön todellista asemaa eikä häneen kohdistuvia turvallisuusriskejä.

Pidämme lisäksi tärkeänä, että todettu erityinen suojelun tarve velvoittaa viranomaisia huolehtimaan siitä, että asianomistaja ja muut suojelua tarvitsevat henkilöt ohjataan aktiivisesti tarkoituksenmukaisten tukipalveluiden piiriin. Suojelun tarpeen tunnistamisen tulee johtaa käytännön toimenpiteisiin, jotka vahvistavat turvallisuutta ja tukevat väkivallan vaikutuksista toipumista.

Setlementti Tampere katsoo, että ehdotus vahvistaa lasten oikeuksien toteutumista, parantaa väkivallalle altistuneiden henkilöiden turvallisuutta ja tukee rikosprosessin kykyä huomioida väkivallan tosiasialliset vaikutukset myös varsinaisen asianomistajan ulkopuolella.

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

Setlementti Tampere kannattaa ehdotusta. Pidämme tärkeänä, että väkivallan uhrit ohjautuvat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tuen piiriin, sillä moni uhri ei kykene tai uskalla hakeutua

palveluihin oma-aloitteisesti. Aktiivinen yhteydenotto tukipalvelusta voi olla ratkaiseva tekijä avun, turvallisuuden ja toipumisen käynnistymisessä.

Pidämme tärkeänä, että palveluihin ohjaaminen on aktiivista, sujuvaa ja uhrilähtöistä sekä että palveluohjauksesta vastaavilla viranomaisilla on riittävä osaaminen tunnistaa uhrin tarpeet ja ohjata hänet tarkoituksenmukaisen tuen piiriin.

Setlementti Tampere korostaa kuitenkin, että pelkkä yhteystietojen välittäminen tukipalveluihin ei yksin riitä täyttämään direktiivin tavoitteita eikä käytännössä parantamaan uhrien asemaa, mikäli palveluja ei ole tosiasiallisesti saatavilla. Uhrin näkökulmasta olennaista ei ole yhteystietojen välittäminen sinänsä, vaan se, että hän saa oikea-aikaisesti yhteyden palveluun, joka kykenee vastaamaan hänen turvallisuuteensa, hyvinvointiinsa ja toipumiseensa liittyviin tarpeisiin riittävän pitkäkestoisesti.

Väkivallan uhrit tarvitsevat usein huomattavasti laajempaa tukea kuin päivystävän puhelimen/chatin tuen, turvakodin suojan tai rikosprosessiin liittyvän neuvonnan. Erityisesti vakavaa tai pitkäkestoista väkivaltaa kokeneet henkilöt tarvitsevat pitkäjänteistä psykososiaalista tukea, turvallisuuden vahvistamista, tukea lasten tilanteeseen, asumiseen ja toimeentuloon sekä apua väkivallan vaikutuksista toipumiseen. Rikosprosessit ovat usein pitkiä, ja tuen tarve on suurimmillaan juuri rikosilmoituksen tekemisen ja oikeuskäsittelyn välisenä aikana.

Setlementti Tampere pitää välttämättöminä palveluina turvakoteja, Rikosuhripäivystystä, Nollalinjaa sekä päivystäviä puhelin- ja chat-palveluita. Ne eivät kuitenkaan yksin riitä vastaamaan direktiivin vaatimuksiin. Uhrien käytettävissä tulee olla myös riittävästi sellaisia erityispalveluja, jotka tarjoavat pitkäjänteistä psykososiaalista tukea ja erityisosaamista esimerkiksi lähisuhdeväkivallan, seksuaaliväkivallan, kunniaan liittyvän väkivallan, pakkoavioliittojen tai ihmiskaupan tilanteissa.

Pidämme erityisen tärkeänä, että palvelut ovat aidosti saavutettavia myös haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille, mukaan lukien maahan muuttaneet henkilöt, joilla voi olla hyvin rajalliset tukiverkostot ja tarve monikielisille erityispalveluille.

Setlementti Tampere katsoo, että direktiivin tavoitteiden toteutuminen edellyttää tukipalvelujen pysyvää ja riittävää resursointia (huomioiden myös mm. tietoturvasta huolehtimiseen liittyvä resursointi) sekä palvelujen maantieteellisen kattavuuden vahvistamista. Muutoin on vaarana, että yhteystietojen välittämisestä tulee muodollinen toimenpide ilman todellista mahdollisuutta saada tarvitsemaansa tukea.

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

Setlementti Tampere kannattaa ehdotusta. Pidämme tärkeänä, että NKV-direktiivin toimeenpanoa seurataan ja arvioidaan riippumattomasti sekä järjestelmällisesti osana yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtäviä.

Seurannan tulee perustua viranomaistiedon lisäksi myös järjestöjen asiakastyössä kertyneeseen tietoon, jotta väkivallan ilmiöistä, palvelutarpeista ja avun hakemisen esteistä saadaan mahdollisimman realistinen kokonaiskuva. Erityistä huomiota tulee kiinnittää haavoittuvassa

asemassa olevien ryhmien, kuten maahan muuttaneiden, ihmiskaupan uhrien sekä kunniaan liittyvän väkivallan ja pakkoavioliittojen uhrien tilanteeseen.

Setlementti Tampere korostaa, että tehtävän vaikuttava toteuttaminen edellyttää riittäviä resursseja sekä yhdenvertaisuusvaltuutetulle että väkivallan vastaisen työn seurannassa tarvittavan tiedontuotannon kehittämiseen. Riippumaton seuranta on tärkeä keino arvioida, toteutuvatko direktiivin tavoitteet käytännössä eikä vain lainsäädännön tasolla.

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

Setlementti Tampere pitää erittäin kannatettavana esitystä säätää hyvinvointialueille ja HUS-yhtymälle velvollisuus ylläpitää Seri-tukikeskuksia. Lakisääteisyys vahvistaa palvelujen jatkuvuutta, yhdenvertaista saatavuutta ja seksuaaliväkivallan uhrien oikeuksien toteutumista.

Pidämme kuitenkin tärkeänä, että lakiin kirjataan myös vähimmäisvaatimukset Seri-tukikeskusten palveluille. Näiden tulee koskea erityisesti palvelujen saatavuutta, riittäviä aukioloaikoja, psykososiaalisen tuen järjestämistä sekä palveluketjujen toimivuutta myös akuutin kriisivaiheen jälkeen.

Setlementti Tampere katsoo lisäksi, että Seri-tukikeskusten palvelujen tulee olla kaikkien seksuaaliväkivallan uhrien saavutettavissa riippumatta siitä, milloin väkivalta on tapahtunut. Nykyinen kuukauden aikaraja sulkee suuren osan uhreista palvelujen ulkopuolelle. Seksuaaliväkivallan uhrin hakevat usein apua vasta kuukausien tai jopa vuosien kuluttua tapahtuneesta, koska traumaan liittyvä välttämiskäyttäytyminen voi viivästyttää kokemuksen tunnistamista, avun hakemista ja tuen vastaanottamista.

Setlementti Tampere korostaa, että oikeutta päästä Seri-tukikeskuksen asiakkaaksi ei tule sitoa somaattisten tutkimusten tai rikostutkimuksen kannalta optimaalisiin aikarajoihin. Keskeistä tulee olla uhrin tarve saada kokonaisvaltaista tukea, turvallisuuden vahvistamista sekä psykososiaalista apua väkivallan seurauksista toipumiseen.

Lisäksi on tärkeää varmistaa, ettei palveluketju katkea akuuttivaiheen jälkeen, vaan uhrin pääsevät tarvitsemansa jatkotuen piiriin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että lapset, nuoret ja muut haavoittuvassa asemassa olevat uhrin saavat tukea riittävän pitkäjänteisesti. Tämä edellyttää, että lailla säädetään hyvinvointialueille (tai vaihtoehtoisesti valtiolle) velvollisuus ylläpitää Seri-tukikeskusten lisäksi myös muita täydentäviä tukipalveluita seksuaalirikosten uhreille.

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

Setlementti Tampere kannattaa ehdotusta Seri-tukikeskusten palveluiden maksuttomuudesta. On tärkeää, ettei seksuaaliväkivallan uhreille aiheudu taloudellisia esteitä tarvitsemiensa palveluiden saamiselle.

Hyvinvointialueet ovat korottaneet talousvaikeuksiensa takia asiakasmaksuja lyhyellä ajalla merkittävästi niin, että ne muodostavat jo todellisen esteen monelle palveluihin hakeutumiseen. Seksuaaliväkivallan uhreille, joilla on muutenkin iso kynnys hakea apua, nykyiset asiakasmaksut ovat todellinen este palvelujen saantiin.

Pidämme lisäksi tärkeänä, että maksuttomuuden ohella turvataan palveluiden riittävä resursointi, saavutettavuus ja jatkotuen saatavuus, jotta kaikki uhrit voivat saada tarvitsemansa avun yhdenvertaisesti asuinpaikasta, kielestä tai muista henkilökohtaisista tekijöistä riippumatta, eikä tuki katkea akuutin vaiheen jälkeen.

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Setlementti Tampere katsoo, että direktiivin toimeenpano aiheuttaa lyhyellä aikavälillä lisäkustannuksia erityisesti viranomaisille, hyvinvointialueille ja uhrien tukipalveluille. Jotta lainsäädännön tavoitteet toteutuvat käytännössä, on toimeenpanoon kuitenkin osoitettava riittävät resurssit, eikä uusia velvoitteita voida toteuttaa vaikuttavasti ilman lisärahoitusta.

Pitkällä aikavälillä vaikutukset ovat kuitenkin yhteiskunnan kannalta selkeästi kustannuksia vähentäviä. Vuonna 2022 julkaistut tutkimukset lähisuhdeväkivallan ja avun saamisen kustannusvaikutuksista osoittavat, että tunnistamaton lähisuhdeväkivalta tulee yhteiskunnalle kalliiksi, mutta jo paremmalla tunnistamisella voidaan säästää satoja miljoonia vuodessa.

Setlementti Tampere korostaa, että direktiivin tavoitteiden saavuttaminen edellyttää hyvinvointialueiden, Seri-tukikeskusten sekä väkivallan erityispalveluja tuottavien järjestöjen riittävää ja pitkäjänteistä rahoitusta. Muutoin on vaarana, että lainsäädännölliset uudistukset toteutuvat vain osittain tai alueellisesti epätasa-arvoisesti. Väkivallan ehkäisyyn ja uhrien tukemiseen kohdistuvat panostukset tulee nähdä ennen kaikkea inhimillisesti ja taloudellisesti kannattavina hyvinvointipanostuksina.

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

Setlementti Tampere arvioi, että esitys lisää jonkin verran viranomaisten velvollisuuksia erityisesti väkivallan tunnistamisessa, riskinarvioinnissa, suojelutoimien käynnistämisessä sekä uhrien palveluihin ohjaamisessa. Pidämme tätä myönteisenä kehityksenä, sillä se vahvistaa uhrien yhdenvertaista kohtelua ja turvallisuutta eri puolilla Suomea.

Muutosten onnistunut toimeenpano edellyttää riittäviä henkilöstöresursseja, valtakunnallisesti yhtenäisiä toimintamalleja sekä velvoittavaa koulutusta. Erityisesti poliisin, sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen sekä oikeusprosessin toimijoiden osaamista tulee vahvistaa lähisuhdeväkivallan, seksuaaliväkivallan, pakottavan kontrollin, kunniaan liittyvän väkivallan ja digitaalisen väkivallan tunnistamisessa.

Lisäksi esitys korostaa moniammatillisen yhteistyön merkitystä. Jotta direktiivin tavoitteet toteutuvat käytännössä, viranomaisten ja järjestöjen välisten yhteistyörakenteiden sekä vastuiden tulee olla selkeitä ja toimivia koko maassa.

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Setlementti Tampere arvioi, että esitys voi vahvistaa väkivallan uhrien oikeuksien toteutumista, turvallisuutta ja luottamusta viranomaisiin sekä parantaa avun ja tuen saatavuutta. Erityisen merkittäviä vaikutuksia voidaan saavuttaa lasten ja muiden väkivallalle altistuvien läheisten suojelemissa.

Samalla korostamme, että esitys keskittyy ennen kaikkea väkivallan seurausten lieventämiseen ja uhrien tukemiseen. Väkivallan määrän vähentäminen edellyttää lisäksi pitkäjänteistä ennaltaehkäisyä, väkivallan katkaisutyötä, asenteisiin vaikuttamista sekä varhaista puuttumista väkivallan riskitekijöihin.

Muutosten todelliset vaikutukset riippuvat siitä, kuinka hyvin ne toimeenpannaan käytännössä ja osoitetaanko niiden toteuttamiseen riittävät resurssit.

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

Setlementti Tampere pitää erityisen tärkeänä, että direktiivin toimeenpanoon osoitetaan riittävät ja pitkäjänteiset resurssit. Ilman riittävää rahoitusta, henkilöstöä, koulutusta ja palveluiden saatavuutta on vaarana, että direktiivin velvoitteet toteutuvat vain muodollisesti eivätkä johda käytännön parannuksiin tai vaikuta väkivaltaan vähentävästi.

Väkivallan ehkäisyyn tulisi velvoittaa voimakkaammin ja nykyistä selkeämmin laissa, ja direktiivin toimeenpanon ohella tulisi edistää rakennelain laatimista väkivallan ehkäisylle.

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

-

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Luku 5.2 Lapsirauharikosta koskeva arviointi: Setlementti Tampere pitää tärkeänä, että työryhmä on arvioinut lapsirauharikoksen tarvetta ja tuonut esiin tutkimusnäyttöä väkivallan todistamisen haitallisista vaikutuksista lapsille. Katsomme kuitenkin, että mietinnössä esitetyt perusteet sille, ettei lapsirauharikosta ehdoteta lisättäväksi rikoslakiin, eivät ole kaikilta osin vakuuttavia. Mietinnön arvioinnissa painottuvat huomattavasti erilliskriminalisoinnin arvioidut kustannukset ja prosessuaaliset vaikutukset. Taloudellisia vaikutuksia ei kuitenkaan tulisi pitää hyväksyttävänä perusteena jättää kriminalisoimatta toimintaa, jonka tiedetään aiheuttavan lapselle merkittävää haittaa. Lainsäädännön ensisijaisena tavoitteena tulee olla lasten oikeuksien ja turvallisuuden

turvaaminen sekä tutkimusnäyttöön perustuva suojelu. Setlementti Tampere katsookin, että lasten suoja väkivallan todistamisen haitoilta tulee edelleen vahvistaa joko erillisen lapsirauharikoksen tai muiden rikosoikeudellisten keinojen avulla siten, että lainsäädäntö tunnistaa nykyistä paremmin väkivallalle altistumisen vakavat seuraukset lapsen hyvinvoinnille ja kehitykselle.

Luku 10.5 Oikeusturva: Setlementti Tampere pitää asianomistajan suojelun tarpeen arviointia keskeisenä välineenä uhrin turvallisuuden varmistamisessa. Tämän vuoksi pidämme ongelmallisena mietinnössä esitettyä lähtökohtaa, jonka mukaan arvioinnin salassapito suhteessa rikoksesta epäiltyyn ratkaistaisiin tapauskohtaisesti.

Käytännössä tapauskohtainen harkinta voi johtaa tilanteisiin, joissa epäilty saa tietoonsa arvioinnissa esiin tulleita turvallisuuteen, pelkoihin, tukiverkostoihin tai muihin henkilökohtaisiin olosuhteisiin liittyviä tietoja ja käyttää niitä uhrin painostamiseen, uhkaamiseen tai kontrollointiin. Tämä riski korostuu erityisesti lähisuhdeväkivallan, pakottavan kontrollin sekä kunniaan liittyvän väkivallan tilanteissa.

Setlementti Tampere katsoo, että suojelun tarpeen arviointia koskevien tietojen salassapidon lähtökohdan tulisi olla esitettyä selkeämpi. Arviointitietojen tulisi pääsääntöisesti olla salassa pidettäviä siltä osin kuin niiden luovuttaminen voisi vaarantaa uhrin turvallisuuden tai heikentää hänen mahdollisuuksiaan hakea apua. Vähintäänkin lainsäädäntöön tai sen soveltamisohjeisiin tulisi sisällyttää selkeät kriteerit siitä, milloin ja millaisia arviointitietoja ei tule saattaa epäillyn tietoon.

Mietinnön liite 1. Rikosuhripäivystyksen täydentävä lausuma NKV-direktiivin täytäntöönpanoon: Setlementti Tampere yhtyy täysin Rikosuhripäivystyksen mietintöön liittämiin huomioihin sekä täydennyksiin ja katsoo, että ne tulisi huomioida direktiivin jatkovalmistelussa.

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Setlementti Tampere yhtyy täysin Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:n lausunnoissa esitettyihin näkemyksiin pitemmälle menevistä kansallisista tarpeista naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan torjumiseksi. Lasten asemaa on turvattava esitettyä vahvemmin väkivallan välittöminä ja välillisinä uhreina. Pakottava kontrolli ja muut väkivallan muodot on kriminalisoitava nykyistä selkeämmin ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn rakenteet ja palvelut on turvattava paremmin lailla. Väkivallan ehkäisy, uhrien suojelu, tekijätyö, viranomaisten osaamisen vahvistaminen ja järjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen edellyttävät nykyistä kunnianhimoisempia toimia sekä riittävää ja pitkäjänteistä resursointia. Direktiivin toimeenpanoa tulisi tarkastella vähimmäisvelvoitteita laajempänä mahdollisuutena vahvistaa väkivallan vastaista työtä Suomessa.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Hintikka Satu
Setlementti Tampere ry